

ΚΡΗΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΠΕΡΙΔΕΣ

— Καλή σπέρα στήν ἀφεντιά σας.

— Καλή σπέρα. Καλῶς ὤρισες. Πέρασε ἀπὸ παέ. Κοντὰ στὸν πυρόμαχο νὰ ζεσταίνεσαι. Μωρὴ Λαμπρινή, φέρε ἓνα κουτσοῦρι νὰ τὸ βάλῃς νὰ ξάψῃ...

— Κι' ἀκόμη πῶς τὰ καλοπερνάτε. Ἐγὼ ἐκάθουμνε μοναχή. Ὁ Γιωργάκης κουρασμένος ἀπὸ τὴ στραθιά τοῦ δάσου, βγῆκε καὶ κοιμήθηκε. Ἐνύσταξα κ' ἐγώ. Εἶπα: ἄς πάω στῇ θειᾷς τὸ Καλλιὸ ν' ἀποσπερίσωμε. Βιάζομαι νὰ ξάνω τὸ μαλλὶ γιὰ τὴν ἀνάπλα.

— Καλῶς ἐκόπιασες. Ἐπαδὰ ἔχομε τὸ Μανωλιὸ καὶ μᾶς ἐκάνει συντροφιά. Λέει παραμινιές καὶ περνᾷ ἡ ὥρα μας. Λέγε, Μανωλιό, ὕστερα ἴντα 'πογίνηκε;

— Πάντρεψε ὁ ἀγᾶς τὴν κοπελλιὰ, προσκάλεσε τὸ γαμπρὸ καὶ τοῦδωκε εἴκοσι μετζήθια καὶ δέκα πρόβατα καὶ ἤφυγε. Τὸ χωριὸ δὲν εἶχε πὺν νὰ τὸ ποθέσῃ τὸ καλὸ τοῦ ἀγᾶ. Δὲν ἦτονε μαθὲς λίγο-λίγο. Νὰ παντρέψῃ καὶ νὰ προυκίσῃ μιὰ ὀρφανή, μιὰ δούλα τοῦ τσιφλικιοῦ του τὴν ὥρα πὺν μπόργιε νὰ τὴν κάμῃ ὅ,τι ἤθελε.

— Μὰ ἴντα λέτε. Ἐγὼ δὲν ἤμουνε ἀπὸ ξαρχῆς. Πῆτε μούτῃνε τὴν ἀρχή.

— Λέμε γιὰ τὸν ἀγᾶ τοῦ Μοχοῦ ἐδὰ κ' ἐκατὸ χρόνια, πὺν εἶχενε μιὰ κοπελλιὰ στὴ δούλεψή ντου καὶ μιὰ-ν-κοπανιὰ τοῦ χτύπησε νὰ τὴν παντρέψῃ.

— Ἐ, καὶ ὕστερα...

— Μὰ χειονὰ λέω δά. Μιὰ μέρα καθαλλίκεψε τὴ φοράδα, ἦβαλε καὶ τὴν κοπελλιὰ σ' ἓνα μουλᾶρι, ἦφερε ἄρνιά, καὶ κρασί μὲ τ' ἄσκι, ἀγορασένε ἀπὸ τὴ Χώρα τὰ στεφάνια καὶ ἤρθε.

Πρώτηξε ποιὸς εἶναι ὁ πλιά ὁμορφος νέος τοῦ χωριοῦ μας, ὁ πλιά δουλευτής, καὶ ὁ πλιά τίμιος. Βρέθηκε νᾶναι ὁ μπάριμπας μου, ἕνας ἀδερφὸς τοῦ μάννας μου. Τὸν προσκάλεσε. Πῆγε αὐτός, τοῦ ἤκαμε ντεμενά, τὸν προσκύνησε καὶ περίμενε νὰ τοῦ φανερώσῃ τί ὀρίζει.

— Σὲ θέλω νὰ σὲ παντρέψω, εἶπε ὁ ἀγᾶς. Ἐπαὲ σουῶω καὶ τὴ νύφη.

Χτύπησε τὰ κοινοτάλια, καὶ βγῆκε ἡ κοπέλλα. Μιά κοπέλλα σὰν τὰ κρῖνα νερά.

Ὁ γαμπρὸς τὸ δέχτηκε, ἤθελε δὲν ἤθελε, καὶ τὸ ἴδιο βράδυ γίνηκε ἡ ξεφάντωσι.

Ὅλοι οἱ πατάδες καλεστήκανε ἀπὸ τὰ κοντοχώρια. Τὰ τραπέζια φτάσανε ἴσαμε τὸν πλάτανο. Χοροὶ καὶ λῦρες ἀντιλαλοῦσανε τρία μερόνυχτα, κι' ὁ ἀγᾶς πρῶτος καὶ καλλίτερος στὸ χορὸ καὶ στὸ φαγοπότι.

Τὴν τρίτῃ μέρα τὸ βράδυ βουλήθηκε νὰ φύγῃ. Μὲ παιγνίδια πάλι καὶ μὲ τραγούδια τὸν συναπόβγαλε τὸ χωριὸ ὡς τὸ Χλομανό.

Ὁ γαμπρὸς κ' ἡ νύφη πήγανε μπλιὸ στὸ σπιτικό ντως.

Ἐνα καμάρι ἦσανε κ' οἱ δυό. Ἐκεῖνη ὡς δεκαοχτῶ χρονῶ κοπελλοπούλα λιγνὴ καὶ ψιλομελάχροινη καὶ γλυκοπρόσωπη μὲ μαλλιὰ θάλασσα. Αὐτὸς ὡς εἴκοσι χρονῶ ντελικανηδάκι, πάνω στὰ νιάτα του καὶ τὴ λεβεδιά του. Καὶ τὸ χωριὸ ἀρχίνιζε νὰ ποξεχνᾷ τὸ περιστατικό.

Μὰ πάνω στὴ δεκαπέντε, νά, κ' ἔρχεται ἕνας φαμέγιος τοῦ Ἀγᾶ καὶ μηνᾷ στοὺς νηόνυφους πῶς ὁ ἀγᾶς τὴν ἄλλη μέρα θάῤοχουντόνε νὰ τοῦ δῇ.

Ἡ νύφη κι' ὁ γαμπρὸς ἀρχίζανε εὐτὺς τὴν ἐτοιμασίαν νὰ ποδεχοῦνε τὸν ἀγᾶ, πού τοὺς σιάθηκε προστάτης.

Ἡ νύφη ἤστρωσε τὴν κονσουσελίδικες πατανίες νὰ κάτῃ ὁ ἀγᾶς, ἤβγαλε ἀπὸ τὴ κασέλλα τὰ καλὰ φλυτζάνια νὰ τοῦ τρατάρῃ τὸν καφέ, καὶ τοῦκαμε καὶ σερμπέτι, ἐτσᾶ πού τοῦ τῶκανε καὶ στὸ κονάκι.

Ἡ ἴδια ἐστολίστηκε μὲ τὰ μεταξωτὰ τῆς τσ' ἀμπρακάμους, τὰ φλουργιά καὶ τὴ χρυσὴς καμπάνες στ' αὐτιά. Ὁ γαμπρὸς πάλι ἤβαλε τὸ τσοχαδένιο χιαλδάρι, τ' ἄσπρα τσαρδίνια, τὴ μεταξωτὴ ζώνη καὶ τὸ κόκκινο κλαδωτὸ μαντήλι στὸν ὦμο καὶ κινήσανε νὰ τὸν ἀποδεχοῦνε.

Καὶ ἦρθε ὁ ἀγᾶς, καὶ μπῆκανε στὸ χωριὸ μὲ τὰ πῶς καὶ μὲ τὰ ἴντα!

Ὁ γαμπρὸς ἐβάστα τὸ χαλινάρι τοῦ φοράδας καὶ ξοπίσω ἐκλούθα ἡ νύφη μ' ἕνα κλαδί φορτωμένο λεμόνια πού τσ' ἤδωκε ὁ ἀγᾶς στὸ χέρι.

Καὶ κράθιε πάλι ὁ ἀγᾶς τὰ χιλιόκαλα. Γομάρια ξεφορτωθήκανε τὰ πεσκέσα στὴ πόρτα. Τὴ νύφης χώρια τ' ἀκριβὰ ροῦχα καὶ τὰ φλουριά, καὶ χώρια τοῦ γαμπροῦ τὰ χρυσοραμμένα μεϊ-

ΤΟ ΤΑΪΣΜΑ
(Έργον τοῦ Richter)

τανογέλεκα, καὶ χώρια τὰ φαγώσιμα· ἄρνια, ὄρνιθες, ψωμιά, τυργιά καὶ τσερέζα.

Καὶ κοιμηθήκανε κειονὰ τὸ βράδυ, καὶ τὴν ἄλλη μέρα ἡ νύφη σηκώθηκε ταχυνοπά, μὲ τὸ γαμπρὸ νὰ περιτεύγουνε τὸν ἀγᾶ. Κεῖνος γελαστός καὶ πασίχαρος. Σταυροπόδι στὸ μεντέρι, μὲ τὸ μακρὺ τσιμποῦκι καὶ τὸ κεχοιμπαρένιο κομπολόι ρωτᾷ γιὰ ὅλα, κ' ἐξετάζει: γιὰ τὰ πράματα, τὰ ὠζά, γιὰ τὴ σοδειά. Ἡ νύφη μέσα καὶ ψήνει τὸν καφέ, καὶ τρέμει νὰ τότε κάμη καϊμακλίδικο, ν' ἀρέσῃ τοῦ ἀγᾶ. Καὶ βγῆκε κατακκόκινη, μὲ ταπεινοσύνη, χαμηλοβλεπούσα καὶ τοῦφερε τὸν καφέ. Τότε πῆρε ὁ ἀγᾶς, ἤπιε νερό, καὶ ἤκαμε νόημα τῇ νύφῃ νὰ πάρῃ τὸ δίσκο.

Κι' ὥς καθὼς ἐπῆγαινε ἡ ἄμοιρη μέσα, ὁ ἀγᾶς ἤβγαλε τὸ πιστόλι καὶ τὴν ἄφησε σιὸν τόπο.

— Μέγας εἶ, Κύριε!

— Ὡ τὴ μαυροκακομοῖρα!

— Θέ μου ξεμπέρδενε!

— Ὡ, ἀνάθεμα στὴ χέρα του!

— Ἐ, καὶ ὕστερα;... Μάννα μου, ἐνετρίχιασα. Γιάε, τρέμει ἡ ρόκα...

— Τὸ αἷμα μου μάργωσε! Καὶ ὕστερος;

— Ἐ, ἴντα ὕστερα... Σὰν ἤκαμε τὸ φονικό, διάταξε καὶ χτύπησαν τὰ σημαντάρια νεκρικά. Κάλεσε πάλι τοὶ παπάδες ἀπὸ τὰ κοντοχώρια νὰ κάμουν τὴ θανὴ πλούσια σὰν καὶ τὸ γάμο, καὶ ἄφηκε μεγάλο ποσὸ στὴν ἐκκλησίᾳ γιὰ τὰ μνημόσυνά τῃ.

— Μπὰς κ' ἦτονε κουζουλός;

— Μπᾶ! Ἦτονε τότε σας σκλαβιά, γροικᾶς, καὶ ἡ ζωὴ μας ἐμᾶς τῷ Χριστιανῷ δὲν βάραινε πλῆλ ἀπὸ ἐνοὺς σκύλου. Ἐτσά τοῦ κᾶπνισε τοῦ ἀγᾶ, ἐτσά 'καμε. Λόγο κοντὸ θά ν' ἦδινε σὲ κανένα; Ὡς τὴν πάντρεψε δίχως νὰ τὴ ρωτήξῃ, ἐτσά τὴ σκότωσε. Λογαριάζεις τοῦ λόγου σου κεῖνα τὰ χρόνια...

— Ἀλήθεια, νὰ συλλογᾶται κιανεῖς ἴντα παρτίρανε οἱ χριστιανοὶ τὸν παλὴν καιρό.

— Καὶ δὲ σὰς εἶπα δὰ καὶ τὸ πλιὸ παράξενο. Σὰν τὴν θάψανε τὴν κοπελλιᾶ, πῆε στὸ μνημα, κ' ἤβγαλε μοῦγγρος, ἀκουῖς. Ὡς σφαράσσει τὸ ψάρι, ἐσφάραξε στὴν πλᾶκα ἀπάνω. Ὅλη τὴ νύχτα τὰ κλαῦματά ντου γροικούντανε στὸ χωριό...

— Ἐγὼ λέω πὼς τὴν ἐγάπα...

— Εἶπαν 'το καὶ τοῦτο νά. Πὼς τάξε τὴν ἐγάπα, καὶ πὼς δὲν ἐθάστα ἡ καρδιά ντου νὰ τὴ θωρῇ σ' ἄλλα χέρια.

— Καὶ κακὰ 'τονε νὰ τὴν κρατήξῃ σὰν τὴν ἤθελε;

— Ποιὸς κατέχει. Μιὰ κοπανιὰ θὰν εἶπε: ἄς τὴν 'ποκαταστέσω. Ἀς τῇ κάμω καλὸ. Χριστιανὴ 'ναι, ἄς τὴν δώσω ὀπίσω. Κι' ὕστερα τὸ μετᾷειδε...

— Ἐτσά θὰν εἶναι. Εἶδεν τήνε, μαθές, παντρεμένη, καὶ δὲν τὸ βᾶσταξε...

— Μωρὲ δὲ σωπαίνεις πού τὴν ἐγάπα. Ἐτσὰ θεοργιὰ ἔχουν ἀγάπη;

— Κι' ὁ γαμπρός;

— Ὁ γαμπρός; κι' ὅσοι καλὸ σοῦ θέλουνε. Ὁ ἀγᾶς τὸν πῆρε στὰ πράμματά του καὶ τὸν εἶχε στὰ δεξιά ντου. Ξαφνικά παντρεύτηκε, ξαφνικά γήρεψε. Κι' ἀπόκεια ἡ κοπελλιά ἦτονε ξένη, ἀγνώριστη. Ποιὸς κατέχει ἀπὸ πού κρᾶθιε ἡ γενιά τῆς. Κακοροΐζικο θηλυκό...

— Ἄκου. Κράζουνε οἱ πετεινοί. Μεσάνυχτα. Πέρασε ἡ ὥρα. Μὲ τὴν κονβέντες τοῦ Μανωλιοῦ ποξεχάσαμε πὼς ἐπαρώρισε.

— Ἐγὼ ἤξανα τὴν τουλούτες μου.

— Ἐγὼ ἤκλωσα τὴν δικές μου.

— Μὰ ἡ Λαμπρινὴ κοιμήθηκε.

— Σήκω, μορὴ Λαμπρινή, νὰ πᾶ θέσης στὰ ροῦχα σου.

— Καλὴ νύχτα, καὶ καλὸ ξημέρωμα.

— Καλὴ νύχτα, κι' αὔριο μὲ τὸ καλό.

— Οἶ, οἶ, οἶ, ἀπότ' πού βγάνει! Αὔριο θὰ χιονίση.

(1914)

ΠΕΤΡΟΥΛΑ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

Romance sans paroles

Ἡ σύζυγος. — Θέλεις, Μίμη, νὰ σοῦ παίξω ἓνα «τραγοῦδι χωροῖς λόγια»;

Ὁ σύζυγος. — Χωρὶς λόγια; ... Ἐσύ; ... Χμ! Δὲν πιστεύω νὰ τὸ καταφέρῃς....